

I bakgrunden hörs ljud som av yxhugg. Jag befinner mig i en utställningslokal på Ajjite fjäll- och samemuseum i Jokkmokk. På golvet ligger en i geometriska mönster svartbemålad galvaniserad plåt. Mitt på plåten är en sandhög upphäld och bredvid står en lykta. På distans från väggen bakom och ovanför sandhögen hänger ett grovt rödbrunt tygstycke. En videoprojektion tonar fram ett stycke bort. Där växlar sekvenser av lekande skrattande afrikanska skolbarn i ett grönskande flackt landskap och här får jag också förklaringen till yxhuggen. I bildväxlingarna ser man, förutom barnen, en gammal man som sitter med en träklubba och bankar ut ett tygstycke ur ett flak av bark. De rytmiska slagen fortplantar sig i rummet och når samklang mina egna pulsslag och jag blir plötsligt medveten om att döden befinner sig endast på ett hjärtslags avstånd. Mannen på videon heter Ernest och är åttioett år, och hans arbete är att tillverka liksvepningar. I filmen tillverkar han just det grova rödbruna tygstycke som nu hänger i Jokkmokk och ingår i installationen, eller rättare sagt illustrationen "*Lyktan och strutsen*" vilken utgör en del av Eva-Stina Sandlings utställningsprojekt "*På Brosteget*". Lyktan visar vägen i mörkret och sanden är till för de som, likt strutsen, inte vill se vad som sker. Utställningen, som är bekostad av projektbidrag från Folkhälsoinstitutet, är en konstnärlig bearbetning av hiv/aidssituationen i Tanzania.

Sandling har under två resor till Tanzania samlat intryck och bilder från den i slowmotion pågående gigantiska humanitära katastrof som, om man inte ändrar levnadsmönster och dessutom får fram effektiv billig sjukvårdsbehandling, kommer att utplåna hela nationer i Afrika. Hiv i Afrika är inte bara ett folkhälso- utan även ett nationalekonomiskt problem. De som med sitt arbete skulle kunna betala för sjukvårdskostnaderna är också de som i största utsträckningen är drabbade. Som en illustration till detta kan man konstatera att den vuxna generationen i stor utsträckning lyser med sin frånvaro i utställningen. Det är mest gamlingar och barn som befolkar bilderna.

I den något överlastade utställningen kombinerar Sandling utrycksfulla blyertsteckningar med tredimensionella objekt och installationer. Vissa av de utmärkta teckningarna har hon låtit förstora som digitala big- imageutskrift. Detta ger ett extra lyft åt hängningen.

Teckningarnas blyertssvärta mot papperets starka vita ljus ger en stark känsla av omedelbar närvaro. De blir reportagebilder som har skissens spontanitet och friskhet som bärande element. Installationerna och objekten å andra sidan präglas av tillverkningsprocesserna och blir därför mer intellektualiserande än känslomässigt direktverkande. Understundom tyngs dessutom somliga verk av uppdraget och känns ibland som lite övertydliga illustrationer till redan tänkta - än som nya tankar. De skulle definitivt inte klara sig utan sin förklarande kontext, som i det nämnda exemplet "*Lyktan och Strutsen*", eller, för att ta ett annat exempel, den flåhacka med lindat skaft som står vid ett par rutor av plastgräs. Det finns fler exempel på sånt som är mer scenografi än bärare av rent konstnärliga uttryck. Å andra sidan finns där också oerhört starka konstnärliga uttryck som i verket "*Tolv dockor - tolv barn.*" Till synes autentiska, enkla, hemgjorda dockor är uppsatta i rutor som en serie. Många är gjorda av tygklutar medan andra är av bark. Måne det är samma typ av bark som Ernest sitter och bankar på? Var och en av dockorna har ett starkt uttryck och tillsammans ger de en svindlande associationsfond för tankar om människan, vår utsatthet och våra föreställningar om livet.

Ett annat verk som berör på djupet är den serie av "*Besked*" som hänger uppradade inför våra ögon där minst en tredjedel har kuvert av bark medan andra ser ut som vanliga brev.

Utställningen åtföljs av en del texter i prosa och i poesiform som förmedla nycklar till tolkningar av bilderna och som ger lite av bakgrunden till projektet och besöken i Afrika. "*På Brosteget*" är en utställning som i långa stycken lyckas kombinera konstnärligt innehåll med angeläget budskap. Konsten har i alla tider försökt visualisera sin tids tankar, drömmar och fasor och det känns hoppfullt att efter årtionden av konstnärlig självbespeglning återigen få ta del av utställningar som handlar om för oss människor viktiga frågor.

Bertil Sundstedt